

להלכה, אף כי מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי, שלכך הגזול או מזיק מתנות שבאו לידי כהן בטבולן — חייב לשלם לו, שכבר זכה בהן הכהן. (ע' להלן נח), וגם מעשר שני ממון גבוה ואינו ניתן במתנה — אף על פי כן פסק הרמב"ם (מעשר שני ג, יז) שהטבול ניתן במתנה. (ע"ש בכסף משנה בשם הר"י קורקוס; אבי עזרי מעשר א, ה).
ודוקא לאחר שנעשה פרי, אבל קודם שצמח הפרי, אין כאן ממון גבוה ויכול ליתנו במתנה. [ולרבי יוסי, סמדר הרי הוא כפרי. ולפי מה שפרשו משנת מעשר שני כרבי יהודה, סתם משנה דלא כרבי יוסי].

ג. מבואר בסוגיא (לפרש"י) שלדעת האומר מעשר ממון גבוה (וכן הלכה), אין מעשר נקנה במשיכה אלא בכסף, כדן הקדש, הלכך משך מחברו מעשר בסלע ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתים — חייב ליתן שתי סלעים. אבל לרבי יהודה שממון בעלים הוא, נותן סלע ומשתכר בסלע ומעשר שני שלו. הרמב"ם (בפירוש המשנה, ובהלכות מעשר שני ת, ז — כפירוש ר"י קורקוס) מפרש שלקח פירות חולין במעות מעשר, ולענין חלות המקח הקובע הוא מעשה המשיכה, הלכך קנה מיד כשמשך. והנידון הוא לענין רווח הסלע השני, למי הוא שייך — לרבי מאיר השכר למעשר, הואיל וממון גבוה הוא, ולרבי יהודה הוא חולין, ועושה בו מה שירצה, ונמצא משתכר סלע. וע"ע בחדושי הגר"ח הלוי ואבי עזרי שם.

דף נה

ק"ב. א. האם הקדש מתחלל על ידי הוצאתו לרשות אחרת במזיד?
ב. האם יש אפשרות לחלל בהמת קרבן תמימה?
ג. המוצא בהמה בסמוך לירושלים, האם יש לו לחוש שמא היא מוקדשת לקרבן? ואם כן מה יעשה לה?
א. כאמור למעלה, לדברי רבי מאיר הקדש מתחלל במזיד (ולרב, לפי גרסת רבנו חננאל אין הקדש מתחלל במזיד אלא כתנת כהונה, כנ"ל). ורבי יהודה סובר אין הקדש מתחלל אלא בשוגג (וכן הלכה).
לרבי מאיר, אין חילוק בין קדושת בדק הבית לקדושת מזבח. אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים. לקח חפץ לעצמו במעות הקדש במזיד, אף על פי שאין כאן מעילה, נתפס המקח להקדש, ואף על פי שלא נתכוין לחילול — הרי זה חילול דרך מקח. (עפ"י אבי עזרי מעילה ז, ה). וע"ש שמהרשב"א ומהריטב"א נראה שצריך כוונת חילול).

ב. רבי אושעיא נקט שלדברי רבי מאיר אפשר לחלל בהמת קרבן תמימה במזיד. ולדבריו המוצא בהמה וחושש לה להקדש, יכול לחללה בעודה תמימה.
מרש"י משמע בדרך חילול רגילה. (וכן נקט ר"ח. וכן הביא הרשב"א מהירושלמי). והתוס' ורמב"ן הקשו על כך ופירשו שמתכוין לגולה ולהוציאה לרשותו.
ורבי יוחנן תהה בדבר, הלא אסור לחלל תמימה אלא בעלת מום עובר בלבד.
אף בדיעבד, אי אפשר לפדות תמימים הראויים למזבח. (ע' מנחות קא.). ואולם בדרך של מעילה וגזילה מן ההקדש, אם עבר ופדה — פדוי לרבי מאיר.

ג. בהמה שנמצאת מירושלים ולמגדל עדר, וכמדה זו לכל רוח, יש לו לחוש שמא הוקדשה לקרבן, שרוב בהמות היוצאות משם זבחים הם. הלכך יש לו להסתפק בכל הזבחים שהיא ראויה להם, ואם בא לאכלה צריך לצאת מכל חשש, וכך יעשה; —

היה זכר בן שנתו; יש לו להסתפק שמא עולה הוא או זבח שלמים הלכך אי אפשר להקריבו אלא יפדהו. [לרבי אושעיא בדעת רבי מאיר, יכול לפדותו בעודו תמים. ולרבי יוחנן לא יעשה כן אלא ימתין עד שיומם מאליו ורק אח"כ יפדה]; יביא שתי בהמות ויאמר, אם זו עולה — תתחלל על בהמה זו, וחברתה תהא שלמי נדבה. ואם זו שאבדה שלמים — תתחלל על השניה, והראשונה תהא עולת נדבה. ויביא בהמה נוספת (תוס') עם לחם, ויאמר: אם זו שאבדה היתה תודה — תתחלל על זו. ואם לאו — תהא זו תודה בנדבה. [ואין לחוש משום אשם נזיר ואשם מצורע, שהם בני שנה — לפי שאינם מצויים. ואין לחוש משום פסח [בזמנו] — כי זהירים בו יותר שלא יאבד. ואין לחוש לחטאת ציבור שהיא באה זכר בן שנתו — שלב ב"ד מתנה עליהם שאם יאבדו יהיו חולין (תוס'). ותורי"ד כתב מפני שהירים בו שלא יאבדו].

ואף על פי שעשה ככל זה, עדיין יש לחוש שמא הוא בכור או מעשר שאין לו פדיון, הלכך ייאכל במומו בתורת בכור ומעשר, שאין נשחטים באיטליז ואין נשקלים במשקולות (ולא ימכרו).

הרמב"ם (פסוה"מ ו, יח) כתב [דלא כתוס'] שמביא רק שתי בהמות ולחם, ומקריב בהמת השלמים עם הלחם, שמא תודה היא (ונאכלת ליום ולילה, כתודה. ואף להתוס' משמע שבהמת השלמים נאכלת ליום ולילה, שמא היא מותר הפסח. ויש חולקים (ע' מקדש דוד קדשים, קונטרס אחרון ה סק"ג — בשיטת הראב"ד המובאת בריטב"א).

זכר בן שנתים — יש לו לחוש שמא אשם הוא, ואין לו תקנה בהבאת בהמה לאשם, שאין אשם בא בנדבה.

ומכל מקום אפשר שיש לו תקנה לאחר שיומם, שיתנה ויאמר אם הוא אשם — ייקרב אשם, והנכסים נדבה [וכמאן דאמר (בזבחים צא) נסכים הבאים בפני עצמם לספלים כנסכי הקרבן], ואם כבר נתכפרו בעליו באחר — הלא דינה לקיץ המזבח ותהא בהמה אחרת עולה תחתיה. ואם היה זה שלמים — שלמים, שהרי מתנותיהם שוות לאשם. (עפ"י רמב"ן ותוס'). והרמב"ם (פסוה"מ ו, יח) כתב שאין לו תקנה, כי שמא אשם הוא ועדיין לא נתכפרו בעליו [ולשיטתו אין יכול להתנות שיהא אשם או שלמים — ע' משנה למלך מעשה הקרבנות טז, יא]. הלכך כונסו לכיפה (עפ"י תורי"ד).

נקבה בת שנתה — יש לחוש שמא חטאת היא ולכן אין לה תקנה אלא להכניסה לכיפה והיא מתה מאליה.

נקבה שעברה שנתה — אין לו לחוש שמא היא חטאת שעברה שנתה, שאין זה מצוי, הלכך חושש לה רק משום שלמים ומשום תודה כנ"ל, שהרי עולה ואשם — זכרים הם.

דף נו

ק"ג. א. האם מותר ליקח בהמה במעות מעשר שני, ומה הדין בדיעבד?

ב. מה דין הלוקח עבדים וקרקעות במעות מעשר שני?

א-ב. אין לוקחים בהמה במעות מעשר שני.